

Во еден духовен европски концепт за обединета култура, за обединета Европа, ние каниме една македонска матична култура која се наоѓа во Република Албанија, дел на Косово, во Република Бугарија и Грција, па дури и во Република Турција.

Македонците кои се останати вон границите на денешна Македонија немаат основни средства за негување на македонската култура, немаат право на образование на мајчин јазик што кај нас го имаат малцинствата на Република Македонија.

■ Пишува:
Милева
ЛАЗОВА

На 27 и 28 февруари во Културно-информативниот центар "19,19" ќе започнат Дионисовите чествувања "Мину Угриновска" по 11 пат. Чествувањето како и секоја година е во организација на Културниот центар "Скрб и утеха" и Театар "Скрб и утеха". Како дел од оваа манифестација ќе бидат гости Македонци од Албанија - Тирана, Голо Брдо, Гора, од Бугарија, односно Пиринска Македонија, од Егејска Македонија, од Турција, а за првпат годинава на овој културен настан ќе бидат присутни и Македонци кои живеат и работат во Србија и Црна Гора.

Двата дена од Дионисовите чествувања ќе бидат

исполнети со многу музика, песни, промоции, театарски игри, филм, а како дел од програмата се и неколкуте беседи на кои ќе се говори за проблемите на литературниот живот во Пиринско, беседа на претставниците на Македонската заедница од Србија и Црна Гора, на претставниците од Горанското друштво од областа Гора, како и беседа на Македонците од Егејско.

Манифестацијата е потпомогната од Министерството за култура, од д-р Жан Митрев, хотелот "Ново Скопје - Берлин" и Културно-информативниот центар.

ТРАДИЦИЈА

- "Дионисови чествувања се возобновени слави, празнувања кон култот и сонцето - вели Тихомир Стојановски, уметнички директор на Културниот центар "Скрб и утеха" - кои се одржуваат во периодот кога се крои лозата што е традиција од древна Македонија, периодот на доаѓање на пролетта, на буђењето на природата каде што се пееле песни и се играле ора. Во таа насока со 11-тите Дионисови чествувања ние ја каниме сета македонска култура што се наоѓа и во територијата на Република Македонија, меѓутоа и онаа којашто е останата вон границите на Македонија. На тој начин, во еден духовен европски концепт за обединета култура, за обединета Европа, ние каниме една македонска матична култура која се наоѓа во Република Албанија, дел на Косово, во Република Бугарија и Грција, па дури и во Република Турција, повторно да се вратат заедно да создаваме, да се дружиме, да ја афирмираме таа култура

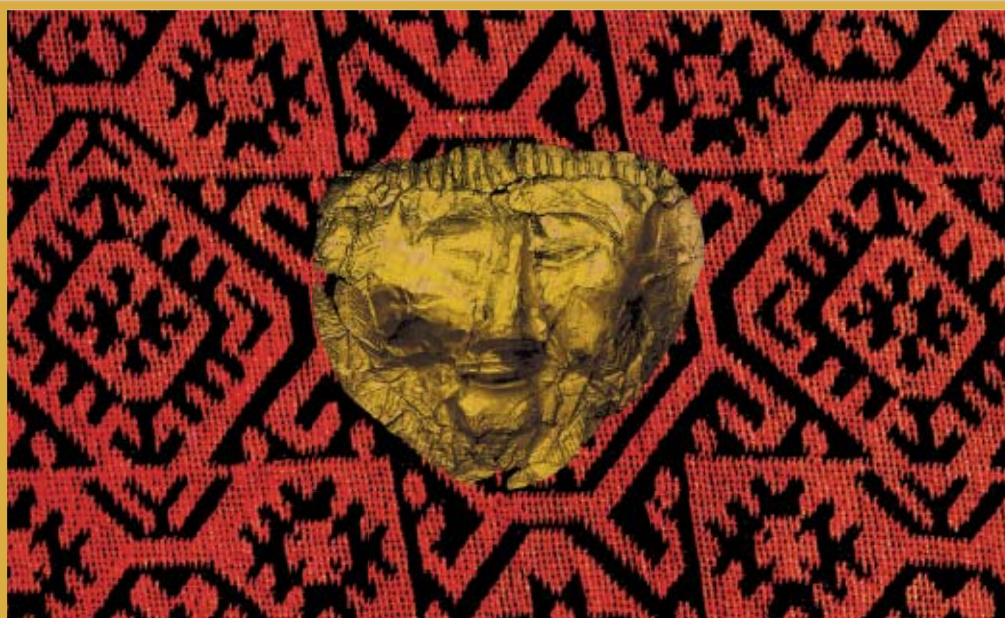
за која за волја на вистината беше долги години под систем на асимилација, во процес на исчезнување на јазикот, на обичаите, на фолклорот. Ова се однесува посебно во оние делови на Албанија и Грција каде што јазичните коти немаат допирни точки со локалниот албански и грчки јазик, каде што постои можност да исчезне таа култура, дијалектот, фолклорот, носиите".

Како што потенцира уметничкиот директор Стојановски, во тој контекст ова е единствената манифестација којашто ги собира тие луѓе во една култура која треба да биде обединителен карактер во духот на тој европски обединет свет на слави, празнувања не на омраза, туку на љубов. Значи, секој да има право да ја претстави својата култура. И повторно за волја на вистината Македонците кои се останати вон границите на денешна Македонија немаат основни средства за негување на таа култура, немаат право на образование на мајчин јазик што кај нас го имаат малцинствата на Република Македонија.

- "Нашите кои се наоѓаат на Голо Брдо, Гора, на Пирин, Родопите во Егејско - додава директорот Стојановски - ги немаат основните човекови права да ја развиваат својата култура, немаат поддршка ниту од државата во која се наоѓаат, а мислам дека има една премолчена завера. Затоа овие Дионисови чествувања се обид тие да сфатат дека културата не е ништо страшно, дека не треба да се забранува и дека е грев да се забранува. Можеби кога ќе созрее таа свест, ќе се сфати мислата на Александар Македонски дека светот треба да биде

МАКЕДОНИЈА

КАКО ДУША НА ЕВРОПА

СВЕЧЕНОТО ОТВОРАЊЕ на Дионисовите чествувања ќе започне со настапот на познатиот кавалџија Стефче Стојковски на 27 февруари (петок) во 19, 19 часот. Веднаш потоа ќе бидат прикажани двата кратки документарни филма "Да се биде и кога не ќе се биде" и "Камен меѓу две ниви". По ова ќе следи женската вокална група од Мала Преспа, а веднаш потоа ќе бидат прочитани стихови од "Месечински возбуди". Истата вечер за проблемите на литературниот живот во Пиринско ќе говори Серафим Гоцев, па ќе настапи ансамблот "Гора". На крајот театарот "Скрб и утеха" ќе ја одигра претставата "Леб и игри", а ќе биде отворена и изложба на копаничарот Гоце Терзиев од Долни Дабник, Плевен.

Втората вечер ќе започне повторно во 19,19 часот со домаќините, театарот "Скрб и утеха", кои ќе ја одиграат "Деноноси и - сцени", потоа ќе следува фолклорната група од село Драгиново, Родопи. По ова, свои беседи ќе имаат претставниците од Македонската заедница од Србија и Црна Гора, претставниците од Горанското друштво од областа Гора, како и Македонците од Егејско. Во завршниот дел од манифестацијата ќе бидат претставени книгите "Со рогови и копита", "Македонски древни вредности", "Монолози на древна Македонија" и "Молитва за Македонија".

еден, дека луѓето се браќа. Треба да се почитуваат културите, традициите, јазикот на сите што живеат на таа територија. Во тој случај треба да се каже дека не може да има ограничување на културата вон границите на Македонија, а овде да има една слобода секој да ја развива својата култура".

Директорот Стојановски вели дека ако постои таа Европа, таа треба да постои и во Голо Брдо, во Пирин, и во Гора и на Родопите, и во Егејско. Тогаш можеме да говориме за обединет свет, за обединета Европа како поле за културен натпревар. Токму во тој контекст треба да се урне еден голем македонски културен сид кој е многу пострашен од берлинскиот затоа што е натопен со крв, со потиснување, со забрани, сид кој треба да се претвори во човекови права како што се јазик, песна, ора...

ПРОГРАМА

Од сите поканети заедници се очекува да пристигнат околу 50-тина гости кои имаат своја програма. За првпат оваа година доаѓа Македонската заедница од Србија и Црна Гора, доаѓаат Помаците, Македонската култура од Пирин која ќе промовира две книги, фолклорна група од Мала Преспа, господинот Гоце Терзиев, копаничар од Долни Дабник, Плевен, од Родопите, од областа Гора...

- "Се навративме на Дионисовите чествувања - објаснува Стојановски - затоа што тоа е традиција на еден народ, за еден култ кон сонцето, ората, песни пеани во Стара Македонија. Тогаш го имало театарот, поезија, музика нешто што

и денес го имаме. Прво оваа манифестација ја започнавме со театарски маратон 'Мину Угриновска', со претстави кои се случуваа низ Македонија. Театарот како обединител на сите уметности - музиката, песната, фолклорот, носиите, костимите ги спојува сите тие уметности, а ние само ги разгранивме за да имаме ликовни изложби, копачарство, проекција на филмови, промоции на книги, обраќања итн. Сите тие вредности ги содржи театарот како основна уметност. За разлика од другите комерцијални манифестации овде публиката може да се вклучи да праша нешто, да поразговара со гостите за одредени проблеми. Кога би имале поголеми финансиски средства оваа манифестација би прераснала во голем македонски фестивал во кој нормално македонската култура ќе може да се собере во духот на таа Европа без граници, заедно да се дружиме, не да водиме војни, туку да ги претставуваме своите духовни доблести. За жал, немаме. Министерството за култура ни одобри 200.000 денари што не е доволно, а сметам дека Македонија троши повеќе пари за увозна култура отколку за својата".

КСАНТИКА

ПРАЗНИК НА ПРОЛЕТТА

Не постои друг празник кој со толкава волшебна моќ можел така цврсто да обедини еден народ и да стане синоним за неговото етничко потекло, како што е старомакедонскиот празник на пролетта - Ксантика. Античките писатели Хесиод, Диодор, Јустин и современите истражувачи на македонската историја Јуџин Борза и Николас Хејмонд, ја спомнуваат Ксантика како редок феномен кој претставува извор за нивната духовна моќ и влијание во создавањето на светогледот на Македонците.

Ксантика е најверојатно епоним од името на раскошната русокоса божица на цвеќињата, љубовта и убавината Ксантија, која според митолошките преданија живеела во земјата на Богот Македон. Римјаните ја нарекле Флора, за Елините таа била Хлорида, а во некои словенски јазици се среќава како Ксанта или Русалка.

Празнувањето на пролетниот празник Ксантика бил следен со невиден ентузијазам кој ја симболизирале доминацијата на разбудената пролетна светлина, над темнината и злото во природата и човекот. Македонците верувале дека се случува измивање на душите од секакви лоши мисли, си ги простувале гревовите, ја истакнувале убавината на својата облека, истакнаена и извезена во зимскиот период. Тогаш ги играле своите ора и ги пееле од срце и од душа своите мелодични песни.

Симболот на Ксантика е црвено-белата врвка, исплетена од црвен и бел конец. Со црвено-белите симболи се кителе куќите и дворовите. Како украс ги носеле и младите и старите. Црвено-белата врвка претставува симбол за нивното духовно обединување и верба за подобра иднина.

Ксантика ја чувствуваме и денес при празнувањето на пролетните празници (Прочка, Цветници, Младенци, Лазарица, Тодорица, Летник, Благовец). Таа е нераскинлив дел од нашите души, зашто е длабоко вкоренета во нашата културно-духовна традиција.

За возобновување на овој стар празник и сите наши древни традиции е основано Здружение "Ксантика" кое според информацијата на еден од основачите на ова Здружение, господинот Паскал Камбуровски, на први март со почеток во 19 часот во Домот на АРМ ќе се одржи манифестација под мотото "Повеќе светлина во нашите души", на која ги поканува сите почитувачи на универзалните вредности.

Подготвил: Мелетије Брковски - Мијак

Наспроти финансиите постои и страв и пречки кај сите нив за гостување во својата родна земја, затоа што им е забрането да се идентификуваат и да зборуваат на македонски јазик. Можеби физичките притисоци попуштаат, но економските се многу силни.

- "Поведени од минатата година - вели директорот Стојановски - сега испраќаме повеќе покани затоа што интересот за манифестацијата се зголемува. Во 2003 година беа присутни академици, интелектуалци, а оваа година го поканивме и Институтот за фолклор и Институтот за македонски јазик. За жал, не сме финансиски моќни да направиме голема медиумска кампања. Разбирам дека Македонија е во криза, дека на министерот за култура не му е лесно затоа што сите му бараат пари, но сепак Дионисовите чествувања треба да си го добијат своето место затоа што ова е единствениот македонски фестивал каде што Македонија може културно да се обедини по идејата на Гоце Делчев, Александар Македонски, на Европа. И да не забораваме - Европа била ќерка на Филип II, Европа беше град во Македонија и како што вели Ребека Вест: Македонија е душата на Европа".